

שאלון בחינה

בנושא:

שבת

מועד:

אב התשפ"ה

סמל שאלון:

126.08.25

שימו לב: יש לנהוג על פי ההנחיות לנבחן המופיעות בשאלון הבחינה!

מועד אב התשפ"ה

בס"ד

בחינה בהלכות שבת

הנחיות לנבחן:

1. יש לכתוב בכתב יד ברור וקריא.
2. אין לכתוב את שם הנבחן או כל סימן מזהה אחר בתוך מחברת הבחינה. מבחן שימצא עליו סימן מזהה – המבחן לא ייבדק! ותגש תלונה לוועדת משמעת.
3. יש לענות על כל שאלה בעמוד חדש!
4. שאלה המחולקת למספר סעיפים, אף תשובתה תהיה מחולקת כך. אין להשיב על כל חלקי השאלה יחדיו.
5. לתשומת לבכם: דפי הטיוטה לא ייבדקו!
6. חלק א' - עיון – 8 שאלות.
יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה.
חובה לענות על 7 מתוך 8 שאלות. נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 7 התשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 7 התשובות שמבקש לבדוק.
7. חלק ב' - יישום – 4 שאלות.
יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.
חובה לענות על 3 מתוך 4 שאלות, נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 3 תשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 3 התשובות שמבקש לבדוק.

בהצלחה!

חלק א' – עיון

יש לענות על 7 שאלות מתוך 8 שאלות
יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה.

1. דין הטמנה בשבת ובערב שבת

- א. תבשיל שהתבשל כל צורכו, מה הדין לכתחילה ובדיעבד לעניין הטמנתו בערב שבת בדבר המוסיף הבל או הטמנתו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל? ציין מקורות (לדין לכתחילה ולדין בדיעבד), ואת פסיקת השו"ע והרמ"א וסברותיהם.
- ב. בנידון הנ"ל (לעניין הטמנה בדבר המוסיף הבל בערב שבת), האם תהיה נפק"מ לדינא (לכתחילה או בדיעבד) במצבים הבאים: הטמנת תבשיל שלא התבשל כל צורכו לצורך מחר, הטמנת תבשיל שהתבשל רק כמאכל בן דרוסאי לצורך הלילה, הטמנת תבשיל שהוא מצטמק ורע לו?
ג. הוריד קדירה מהאש בערב שבת ועטף אותה בשמיכות האם הוא יכול להכניס תחת הכיסוי בערב שבת ובמהלך השבת מאכל קר על מנת שיתחמם מעט או על מנת שישמר חומו?

2. דין אמירה לעכו"ם בשבת

- א. ציין לפחות שלשה מקרים שבהם התירו אמירה לעכו"ם בשבת לצורך מצוה, אע"פ שהדבר כרוך במלאכה שאסורה מהתורה.
- ב. במקום שיש הפסד, האם התירו לומר לגוי לעשות מלאכה מדרבנן בשבת או לרמוז לו לעשות מלאכה מדאורייתא?
- ג. גוי שעשה בשבת עבור ישראל מלאכה שאסורה מדרבנן (כגון שהביא עבורו פירות מחוץ לתחום): האם מותר לישראל לטלטלם? וכן האם צריך להמתין במוצ"ש שיעור בכדי שיעשו, והאם מותר לישראל אחר שלא נעשתה המלאכה עבורו להנות מהמלאכה?

3. דין כיבוס בשבת

- א. נחלקו הראשונים אי אמרינן "שרייתו זהו כיבוסו בבגד נקי" הבא את ההוכחות מהגמ' לדעת המקילים (ב' הוכחות), וכיצד נדחו הראיות? באר והוכח מהי דעת השו"ע, הרמ"א והכרעת המ"ב. ציין עוד האם יש אופן שלכו"ע נאמר שרייתו זהו כיבוסו בבגד נקי?
- ב. פסק השו"ע סי' ש"ב "הרוחץ ידיו טוב לנגבם בכח זו בזו קודם שיקנחם במפה" מהו טעם החומרא, מה דעת הרמ"א בעניין זה, והאם יש נפק"מ אם מקנח במפה או בבגד?
- ג. ביום חורפי וגשום יהודי חזר לביתו מתפילת שחרית ומעילו התרטב בגשם, האם הוא יכול להמשיך וללכת עם מעילו או שצריך לפשטו, והאם כשיגיע לביתו הוא יכול לתלות את המעיל על מתלה כביסה שבתוך הבית או במרפסת, מה הדין כאשר המעיל עדיין רטוב – האם יכול לחזור וללבושו ולצאת בו לתפילת מנחה?

4. דין מוקצה בשברי כלים

- א. כלי שנשברה ממנו חתיכה (שאר הכלי קיים), האם מותר לטלטל את החתיכה השבורה? הבא מקורות וציין האם יש נפק"מ באיזה מקום נשבר הכלי וכן האם יש נפק"מ אם החתיכה נשברה בחול או בשבת?
- ב. כפתור שנפל מהבגד בשבת האם מותר להרימו ולטלטלו למקום אחר ומדוע?
- ג. ספסל או כסא שנשמטה או נשברה אחת מרגליהם, האם מותר לטלטלם ולישב עליהם, ומדוע? וכן האם מותר להחזיר את הרגל השבורה למקומה בריפיון?

5. א. סכין התחובה בחבית או בכותל האם מותר להוציאה ולהכניסה בשבת ומדוע? פרט את דעת השו"ע הרמ"א והמ"ב. וכן ציין האם יש נפק"מ בין חבית גדולה או קטנה וכן האם יש נפק"מ בין כותל לבנים לכותל עץ?
- ב. פח אשפה שיש בתוכו זבובים או דבורים, האם מותר לסוגרו או שיש בכך חשש איסור צידה? פרט האם הכרעת הב"י בנידון זה תואמת את הכרעתו בנידון של סעיף א'.
- ג. פרט והוכח מה הדין בפסיק רישא בתרי דרבנן, ומה הדין בפסיק רישא במלאכה דאורייתא שנעשית ע"י גוי.

6. דין בישול והחזרת דבר לח בשבת

- א. מרק שהצטנן, האם מותר לשוב ולחממו בשבת? הבא את דעות הראשונים בעניין ואת המקור בגמ' לכל שיטה, וציין האם נידון זה הוא מדאורייתא או מדרבנן, באר היטב את הכרעת המחבר והרמ"א בדין בישול לח שהצטנן.
- ב. האם יש נפק"מ להלכה בין בישול לח שהתבשל והצטנן לבין בישול דבר לח שלא בושל מעולם?

ג. הניח בשבת הוא או העובד הזר שבביתו את המרק על גבי אש שאינה מכוסה, האם מותר לאכול מן המרק בשבת?

7. דין חולה בשבת

א. לשון הטור סי' שכ"ח "היה החולה צריך לבשר שוחטין לו ולא יתנו לו בשר נבלה". האם דין זה הוא גם למ"ד שבת דחוויה אצל פקוח נפש, ומדוע? (בי טעמים). בהקשר לדין הנ"ל ציין האם יש נפק"מ אם החולה גדול או קטן, וכן האם יש נפק"מ אם יש לפנינו מאכל שאיסורו מדאורייתא או מדרבנן?

ב. חולה שיש בו סכנה האם מותר לכתחילה להדליק עבורו מדורה על מנת שיתחמם, וכן לעשות עבורו כל מלאכה אחרת הנצרכת לו ואין במניעתה סכנה לחולה?

ג. יולדת או שאר חולה שיש בו סכנה שצריך לעשות עבורם מלאכה בשבת אך יש אפשרות לעשות את המלאכה ע"י גוי או קטן באופן שאין חשש שיתעצלו, וכן אפשר לעשות את המלאכה ע"י ישראל בשינוי, האם עדיף לחלל את השבת באופנים אלו, ומדוע?

8. א. גינה ציבורית שגדל בשטחה דשא נמוך וגם דשא גבוה, וכן יש בה שטח שאינו זרוע כלל, האם מותר לעשות בה את הדברים הבאים: לרוץ על גבי הדשא, ליטול ידיים וכן להטיל מי רגליים על הדשא או על האדמה?

ב. מי שגדלים בגינתו עשבים ריחניים או פירות שיש בהם ריח, האם מותר לו לאחזם בידיו ולהריחם?

ג. עציץ שאינו נקוב האם מותר להגביהו מעל גבי הקרקע ולהניחו על גבי השולחן או לתלות אותו על גבי יתד, ומדוע?

חלק ב' – יישום

יש לענות על 3 שאלות מתוך 4 שאלות

יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.

9. משפחה התכוננה לקדש ולסעוד בביתם בליל שבת, מיד לאחר הקידוש ובטרם ישבו לסעוד, נשמעה אזעקה. חלק מבני המשפחה נכנסו לחדר הממ"ד הצמוד לביתם וחלק אחר מבני המשפחה עלו לחדר ממ"ד של השכנים הגרים בקומה אחרת. כוונת כולם הייתה להמשיך ולסעוד בחדרי הממ"ד. השאלות הן:

א. בני המשפחה שנכנסו לממ"ד שבביתם האם צריכים לחזור ולקדש?

ב. בני המשפחה שעלו לממ"ד של שכניהם האם צריכים לחזור ולקדש?

ג. אבי המשפחה שהספיק לשתות רביעית יין (או קצת פחות מכך) מכוס הקידוש וכן אחד מבני המשפחה שהספיק לאכול פרי לאחר הקידוש, האם יצאו ידי חובת קידוש?

10. בתפילה ובקידוש שהתקיימו בשבת לרגל עליה לתורה של חתן בר מצוה, עלו השאלות הבאות:
- א. שבת העלייה לתורה התקיימה כמה ימים לפני שחתן הבר מצוה הגיע לגיל י"ג שנים, האם החתן יכול לעלות לתורה כאחד משבעה קרואים או לאחר שנשלמו מנין הקרואים, וכן האם יכול לעלות לעליית מפטיר ואדם גדול אחר יקרא את ההפטרה וברכותיה?
- ב. לקראת העליה לתורה הוכנו בשבת שקיות קטנות ובתוכם כמה סוכריות האם מותר לקושרם בקשר על גבי עניבה? יודגש שחלק מהשקיות יועדו גם לצורך העליה לתורה שתתקיים ביום חמישי הבא לאחר שיגיע הנער לגיל מצוות.
- ג. בקידוש שלאחר התפילה הוגשו מנות קוגל רותחות בתוך צלחות ולצידם הונחו מלפפונים חמוצים, האם מותר לסחוט את המלפפונים על הקוגל או מחוץ לצלחת?
11. א. בסעודת שבת הוגש לשולחן כד תה ובו מעט גבעולי נענע, האם מותר להניח מסננת או חתיכת בד על גבי הכוס וליצוק מכד התה דרכם לתוך הכוס? (התייחס למלאכות השונות הקשורות למקרה זה).
- ב. האם מותר לכתחילה להניח עלי נענע בתוך מסננת המונחת על הכוס ולערות עליהם מים חמים?
- ג. משנה שבת קלט: "יונותנים ביצה במסננת של חרדל", באר את הדין ואת טעמו. וציין האם ישתנה הדין כאשר כוונתו לברור בכלי את החלמון מהחלבון על מנת לאוכלו?
12. באחד היישובים התכוונו לקיים הכנסת ספר תורה בשבת שתצא מבית התורם לאחד מבתי הכנסת ביישוב, במהלך התכנון התעוררו השאלות הבאות:
- א. האם מותר להעמיד את החופה לצורך הולכת הס"ת עד לבית הכנסת?
- ב. האם מותר ללוות את התהלכה בריקודים, במחאות כפיים ובכלי שיר המתנגנים ע"י גוי?
- ג. האם בסוף האירוע התורם יכול לתת את הס"ת במתנה לבית הכנסת?